

Şanlı Ecdadımız

Destan hâline gelen İslam tarihi içinde adalet, merhamet ve civanmertlikleri ile ün salan iki hanedan vardır ki, bunlar **Selçuklular** ve **Osmanlılardır**. Tarihin sayfalarına göz gezdirilince bu iki hanedanın askeri, idarî, içtimaî, siyasî, hukukî ve kültürel bakımdan birbirlerine benzer birçok cihetlerinin olduğunu görülür. Kader-i İlahînin sevki ve fitri bir gelişmenin neticesi olarak bu iki hanedanın devlet hâline gelmesi son derece sağlam temeller üzerine bina edilmiştir. Zira bu iki devletin temeli, *Mevlana, Yunus Emre, Ahmet Yesevi, Şeyh Edebalı, Dursun Fakih, Hızır Çelebi, Molla Gürani, Akşemsettin, Kemal Paşazade ve Zenbilli Ali Efendil* gibi nice manevi sultanların rehberliğinde aşk ile iman, insaf ile adalet ve akıl ile mantık esasları üzerine bina edilmiş; yine bu manevi otoritelerin rehberliğinde mantıklı, sağlam ve intizamlı bir şekilde yürütülmüştür.

Evet bir devleti devlet yapan, onun temelini ve esasını oluşturan, medeniyetin zirvesine çıkaran, sadece, askerî ve siyasi gücü değildir.

Samihâ Ayverdi Hanımefendi *“Türk Tarihi’nde Osmanlı Asırları”* adlı eserinde için şöyle der:

“Tarihin tayin ettiği zaman içinde vazifelenmesini istediği bu faziletli soy, mazi mirasının çekirdek hâlindeki kuvvetlerini orijinal bir terkip olarak cihanın karşısına çıkarmak için her şeyden evvel tahtının bir yanına Dursun Fakih gibi bir şeriat temsilcisini, diğer tarafına da Şeyh Edebâli gibi bir mürebbî ve müşavir kuvvet ortasında fütuhât göklerine kanat açmaya başlamıştır.”

Tarih sahnesinde vazifelerini iftiharla yapan Selçuklular, artık nöbetlerini devretmek üzere idiler. Bu büyük emanet sahibini arıyor; güneş sanki yeniden doğacağı saati bekliyordu. Ancak ömrünü tamamlamış böyle muhteşem bir devletin dünyâdan elini çekmekle, tarih sahnesinden silinmesi mümkün değildir. Zira dünyanın birçok yerinde onların dalga dalga her tarafa yayılmış ilim ve irfan abidesi olan birçok camileri, köprüleri, kervansarayları, maddi ve manevi terakkiye büyük hizmetleri olan ve ilmin ışığını tüm dünyaya saçan medreseleri, milletin hizmetinde olmuş ve olmaya da devam etmektedir. Bütün bunların izini ve nişanını tarih sahnesinden silip atmak kolay değildir. Selçuklular, bir yandan Haçlı seferlerine karşı savaşırken bir yandan da ilim, irfan ve sanat adına birçok eser ortaya koymuşlar; bal arısı gibi muhtelif ülkelerden topladıkları farklı çiçeklerden bal yapmasını bilmişlerdir.

Selçuklulardan nöbeti devralacak olan cihan imparatorluğunun yani Osmanlı

---

devletinin kuruluş aşaması çok hayret ve ibret vericidir. Şimdi tarihi seyir içerisinde bu muhteşem imparatorluğun kuruluşuna bir göz atalım.

Mabetleri, kütüphaneleri, bağ ve bahçeleri yıkıp tarumar eden, çoluk çocuk, kadın ve ihtiyar demeden binlerce masum insanı katleden zulüm ve fitneden çekinmeyen Cengiz'in şerrinden uzaklaşmak niyetiyle birçok Türk kabilesi gibi Kayıhanlar boyundan Kaya Alp'in oğlu Süleyman Şah dört oğlu ve kabilesi ile beraber Türkistan'dan kalkarak "*Mahan ovasına*" gelir, burada bir müddet kaldıktan sonra "*Ahlat'a*" giderler. Ahlat'ta uzun bir süre kaldıktan sonra, Erzincan Ovalarının daha verimli olduğunu duyar ve koyunlarını önlerine katarak buraya hicret ederler. Bu ovada da kısa bir süre kalan bu göçerler, Hâlep yaylalarının çok geniş ve verimli olduğu haberini alınca "*Hâlep'e*" gitmek üzere hareket ederler. Ancak, vatan sevgisi ağır basan **Süleyman Şah**, memleketine geri dönmek ister; ne yazık ki, Ceber Kalesi önünden Fırat nehrini geçerken atından nehre düşüp boğulur ve şehit olur. Fırat nehrinin onu ağuş-u ebedîsine alması sonucu meydana gelen bu üzücü hadiseden sonra dört oğlundan **Gündoğdu** ve **Sungur Tekin** bu seferin kendileri için hayırlı olmayacağı kanaatine vararak vatanlarına geri dönerler, **Ertuğrul Gazi** ile **Dündar Bey** dört yüzden fazla cengâverle birlikte başka bir yayla arama niyetiyle yola koyulurlar. Bu da kaderin garip bir tecellisidir ki, eğer Süleyman Şah Fırat nehrinde boğulmasaydı hepsi geri döneceklerdi belki de bu muazzam devlet kurulmayacaktı.

Ahlakları civanmertlik, sanatları yiğitlik olan bu göçerler, Konya ovasına gelince, iki ordunun çarpıştığını görürler. Ertuğrul Gazi savaşı iki orduyu biraz izledikten sonra "bize buradan savuşup uzaklaşmak yakışmaz, bu duruma lakayt kalamayız, mağlup olan tarafa yardım etmeliyiz" diyerek büyük bir âlicenaplık ve hamiyet örneği göstererek mağlup olmak üzere olanların saflarında savaşa katılırlar ve bunların himmet ve kahramanlıkları ile, savaşı kaybetmek üzere olan o ordu galip gelir. Allah'ın hikmetine bakın ki, muharebe bittikten sonra galip gelen tarafın Selçuklu Hükümdarı Alaaddin Keykubat, mağlup tarafın da şerrinden kaçtıkları Cengiz'in ordusu olduğu anlaşılır. Selçuklu Hükümdarı Alaaddin Keykubat onların bu âlicenaplıkları ve himmetleri karşısında fevkalade memnun ve mesrur olur ve onlara birçok izzet ve ikramlarda bulunur. Daha sonra kendisinden bir arzularının olup olmadığını sorar ve ne isterlerse verebileceğini söyler. Onlar da kendilerinin göçer olduklarını ve koyunlarını otatabilecekleri bir yaylanın verilmesini talep ederler. Alaaddin Keykubat da onlara Domaniç yaylalarını ve Söğüt Kasabasını bahşeder ve daha sonra bir bayrakla beraber çeşitli hediyeler gönderir.

Domaniç yaylalarına yerleşen bu göçerler, zaman zaman Hıristiyanların saldırılarına maruz kalır ve onlarla savaşmak mecburiyetinde kalırlar. Nihayet bir Hıristiyan olan Köse Mihâl'in de yardımı ile onları mağlup ederek ilk defa Bilecik'i ele geçirirler. Köse Mihâl, daha sonra Allah'ın inayeti ile İslam ile şereflenir. Böylece kader, koyun güden bu göçerlerden o muhteşem devletin kurulmasına zemin hazırlamıştı. Âdeta yatağını bulan su, mecrasına doğru akıyor, kahraman ve âlicenap bir aşiret beyi bu emaneti devralmaya hazırlanıyordu.

Devlet-i Aliye-yi Osmaniye'nin müessisi olan Sultan Osman Gazi, Hicri 656 tarihinde dünyaya gelmiştir. Ertuğrul Gazi 680 yılında vefat edince, yirmi dört yaşında yerine geçen Osman Gazi, İnegöl, Bilecik ve Karacahisar'ı fethetti. Son Selçuklu Hükümdarı Alaaddin Keykubat'ın Gazan Han askerleri eline esir düşmesiyle Selçuklu devletinin yıkılması artık kaçınılmaz oldu. Osman Gazi'nin ismine nispet olunarak kurulan Osmanlı devleti, muhteşem bir imparatorluğa inkılap etti. Selçuklular yıkıldığı zaman on iki küçük beylik vardı. Bunların on bir tanesi kısa bir zaman sonra yıkılıp yok oldukları hâlde, Osman Bey'in kurduğu Osmanlı Devleti altı yüz küsur sene şan ve şerefle hüküm sürdü.

Osman Bey'in aşireti, diğer beylikler ile aynı coğrafya, aynı siyaset ve askerlik şartlarının içinde olmasına rağmen, Kocaeli'den başlayıp Bizans hudutlarını ve Türk beyliklerini zorlayarak istikbalde meydana gelecek olan Devleti Aliye-yi Osmaniye'nin temellerini atıyordu.

Osman Gazi H. 726 yılında Söğüt Kasaba'sında vefat etti ve oraya defnedildi. Daha sonra Bursa fethedilince Osman Gazi'nin vasiyeti üzerine mübarek naaşı Bursa'ya getirilerek kendisi için hazırlanan Yeşil Türbe'ye defnedildi. Söğüt'te bulunan kabrinin yeri günümüze kadar muhafaza edilmiştir. Nitekim vefatından bugüne kadar her yıl etraftaki yörükler tarafından büyük kazanlarda pişirilen pilavlar misafirlere ikram edilir ve böylece Osman Gazi ölümünün yıl dönümünde yâd edilir. İnşallah bu hâl kıyamete kadar da devam edecektir.

Hakkı müdafaa ve haksızlıkları bertaraf etmek için onların bir elinde kılıç, diğer elinde de hikmet ve adalet vardı. Dehâlârı ve himmetleriyle medeniyet ve insâniyet namına binlerce asar-ı aliyeyi vücuda getiren şanlı ecdadımız, kıyamete kadar payidar olacaktır ve olmaya da layıktır.

Burada şu ibretli vakayı anlatmadan geçemeyeceğim:

Osmangazi daha genç iken, Peygamber Efendimiz'in (sav.) neslinden gelen Şeyh Edebali'ye misafir olur. Gece istirahat için kendisine ayrılan odanın duvarında asılı olan Kur'an-ı Kerim'i görünce, **“Ben bu Allah kelamının olduğu yerde nasıl yatarım.”** diyerek ona hürmeten ellerini bağlar ve sabaha kadar Cenab-ı Hakk'a niyazda bulunur. Sabaha yakın yorgunluktan gözleri kapanınca şöyle bir rüya görür: Bir ses ona şöyle der:

“Mademki sen Kur'an-ı Kerim'e hürmet ettin, senin evlatların da nesilden nesile şan ve şerefe nail olsun ve insanlar arasında hürmet görsünler.”

Bu durum sadece bir geceye has değildir. Zira Osman Bey, hayatı boyunca Kur'an'ın emirlerine imtisal etmiş ve onun ulvi hakikatlerini kendine rehber etmiştir.

“Dört yüz çadırılık bir aşiretin” Orta Asya'nın uçsuz bucaksız ve geçit vermeyen dağlarını aşarak Anadolu'nun yaylalarına yerleşip kısa bir zamanda küçük bir beylikten büyük bir imparatorluk hâline gelerek ismini tarihe altın harflerle yazdırması sadece maddi güçle olmamıştır. Osmanlıyı bu derece kudretli ve haşmetli yapan ulviyetin sırrı; onların kalplerinde Allah korkusunun mevcudiyeti, Kur'an'a karşı nihayetsiz derecede merbutiyetleri ve onun nurunun ve nihayetsiz feyzinin ruhlarında yerleşmesi, manevi bir güç olan İslamiyet'e sınıksız sarılmaları, âlimlere karşı son derece hürmet göstermeleri, örf, adet ve mukaddesata bağlılıklarıdır.

Bediüzzaman Hazretleri de ecdadımızı şu ifadeleriyle meth-ü sena etmektedir:

“Altı yüz sene değil, belki Abbasîler zamanından beri bin senedir Kur'an-ı Hakîm'in bayraktarı olarak, bütün cihana karşı meydan okuyup, Kur'anı ilân etmişsiniz. Millîyetinizi, Kur'ana ve İslamiyet'e kal'a yaptınız. Bütün dünyayı susturdunuz, müdhiş tehacümatı def'ettiniz, tâ **بِنِزَاقِ كَلِمَاتِ عَزَاءِ بَيْنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ أُوْتِيَهُمْ مَوْجِبُ مَوْجِبٍ** **1****”.**oldunuz mâsadak bir güzel âyetine **اللَّهُ سَبِيلَ اللَّهِ**

“...Allah yakında öyle bir toplum getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah'ı severler; müminlere karşı yumuşak, kâfirlere karşı da onurlu ve şiddetlidirler; Allah yolunda mücadele eder, hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar.”²

Evet, **Osman Gazi** beyliğinin başına geçtiği zaman etrafı *Şeyh Edebalı, Şeyh Mahmud, Ahî Şemsüddin, Dursun Fakih, Kasım Karahisari, Şeyh Muhlis Karamani ve Elvan Çelebi* gibi ilim ve irfan sahibi olan gönül sultanları tarafından sarılmış ve devlet manevi bir temel üzerine bina edilmiştir. İslam fıkhiğine derin bir vukufiyeti olan Dursun Fakih Osmanlı kadısı olarak tayin edilmiş, fetva ve dava işlerine bakmaya başlamış ve böylece Osmanlının ilmiye ve hukuk sisteminin temeli atılmıştır. Diğer taraftan Osmanlı devletinin manevi önderi olarak kabul edilen ve tasavvuf terbiyesi ile yetişmiş olan Şeyh Edebalı'nın de devletin yapılanmasında büyük hizmetleri ve gayretleri olmuştur.

Birçok kaynaklarda 1206 yılında Karaman'da dünyaya geldiği söylenen Şeyh Edebalı, ilmîni Şam'da tamamlamıştır. Tefsir, hadis ve özellikle İslam hukuku alanında derin bir bilgiye sahip olan Edebalı 1326 tarihinde Bilecik'te vefat etmiştir.

Evet, Osman Gazi âlimlere karşı son derece hürmetkâr davranmış, çocuklarına İslam âlimlerine hürmet etmelerini, onlara her türlü konuda yardımcı olmalarını ve her

---

işlerinde onlarla meşveret etmelerini tavsiye etmiştir. Onun bu vasiyetine layıkıyla uyan bütün Osmanlı sultanları da, âlimlere son derece hürmetkâr davranmış, fethettikleri yerlerde cami, medrese, zaviye, imarethane, darülkura ve türbeler yaptırmışlardır. O büyük ve müstesna âlimler de İslamiyet'in ulviyetini ve kutsiyetini anlatarak nefisleri tezkiye, kalpleri tasfiye edip, ruhlara inkişaf ve akıllara istikamet vererek nice insanların irşadına vesile olmuşlardır.

Osman Gazi, son derece dindar, adaletli, cömert, hikmet sahibi ve takva ehli idi. Siyasette ve harp sanatında gayet mahir olan Osman Gazi, fevkalade şecaatli, cesur ve dirayetli biri idi. Aynı zamanda kanaatkâr ve dünya cazibesine aldanmayan müstesna bir kişi idi. Onun bu hasletlerini düşmanları bile tasdik ve itiraf ederdi. Ahirete irtihâl ettiği zaman bıraktığı miras ancak, fakir bir ailenin sahip olabileceği miktar kadar idi.

Osman Bey, başta oğulları olmak üzere, bütün erlerine, adalet ve insaf dersi vermekten geri durmazdı. Devleti oğlu Orhan Bey'e bıraktığı zaman; " Dinimizin şanını koru...Tuttuğumuz yolu boş bir cenk yolu sanma!" diyerek ona en büyük vazifesini hatırlatmış oluyordu.

Osman Bey Selçuklulardan devraldıkları saltanat ve istiklal, onların kahramanlıklarının yanında, Allah'ın emirlerine imtisal ve kul hakkına göstermiş oldukları titizlikten dolayı asırlarca ihtişamını sürdürmüştür.

Osman Bey'in manevi mürşidi olan Edebali: **"Sen ve senin zürriyetin, yeryüzüne hâkim olacak bir devlet kuracaksınız."** dedikten sonra, genç aşiret beyine kendi kızını vermek suretiyle onun o meşhur rüyasını fiilen de tabir etmiş oluyordu.

Garplı tarihçilerden **Gibbon**, Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşunda, devletin kurucusu Osman Bey'den bahsederken söylediği şu sözler çok dikkat çekicidir:

"Osman etrafını teshir eden bir şahsiyetti. Öyle bir şahsiyet ki, kendisine rekabet edecek olanlar veya üstün bulunanlar bile maiyetinde seve seve hizmet ederlerdi. Birçok orta kırattaki kimselerin yaptıkları gibi, rakiplerini aradan çıkarmak ve etrafına yalnız kendisinden aşağı simaları toplamak suretiyle üstünlüğünü meydana vurmaya ihtiyacını duymazdı. Gerek kendini, gerek başkalarını inzibat altında tutmayı bilirdi. Bir bina kurucu, ancak binasından belli olur."[3](#)

Evet, Selçuklulardan sonra asırlarca her yerde İslam'ın ve Kur'an'ın bayraktarlığını yapan, millîyetlerini İslamiyet'e kale ve siper eden, tarihe hak ve adaletiyle damga vuran Osmanlılar, yetmiş iki milleti hâkimiyetleri altında bulundurdıkları hâlde, Kur'an'dan aldıkları iman ve feyiz ile başka din mensuplarının mabetlerine, inançlarına, giyimlerine, lisanlarına kısaca yaşantılarına karışmadıkları gibi, onlara

---

geniş hak ve hürriyetler tanımışlardır. **Bernard Lewis** şöyle der:

“Osmanlı, İslam konusunda öylesine samimiydi ki, âdeta kendi varlığını İslam’la özdeşleştirmişti. Ülkesinin adı Osmanlı ülkesi değil, Memalik-i İslamiye idi, hükümdarın adı padişah-ı İslam’dı, ordusunun adı asakir-i İslâm’dı, din adamlarının adı Şeyhülislâm’dı.”[4](#)

Hem mesela; Araplara asırlar boyunca hâkim oldukları hâlde onların örf ve âdetlerine müdahâle etmedikleri gibi, her sene bütçeden pay ayırarak ‘sürre alayları’ ile özellikle Mekke ve Medine’ye yardımda bulunmuş ve onlara hizmet etmişlerdir. Bütün bunlar tarihle sabittir.

Osmanlılar bir taraftan sanayi ve ticarete diğer taraftan da maarif ve ilimde ilerlediler. Medreselerde insanları cehaletten kurtarıp, İslam dinini hakkıyla anlatan ilim ve irfan erbabı binlerce âlim yetiştirdikleri gibi, tekke ve hangâhlarda ise; milleti tenvir ve irşad eden birçok mürşitler yetiştirdiler. Bununla birlikte başta İstanbul olmak üzere birçok şehirde beşer takatinin fevkinde azami bir gayret ile birçok şehirde haşmetli ve müzeyyen camiler, mescitler, kışlalar ve saraylar inşa ettiler, asırlar boyunca dünyâda eşine rastlanmayan, her yönüyle mükemmel bir medeniyet kurdular.

Yine, dört yüz yıl Osmanlıların hâkimiyetleri altında bulunan Balkanlar’da da ciddi manada hiçbir terör ve anarşi hadisesine meydan verilmemiş, onların huzur ve asayişleri sağlanmış, mabetlerine, örflerine ve yaşantılarına asla müdahâle edilmemiştir.

Hâlbuki, fetihten evvel insanların zulüm altında inim inim inledikleri tarihçe sabittir. Şark ve Garp’ta büyük fütuhatlar ile gittikleri yerlere adalet, ilim, ahlâk ve şefkat gibi güzel meziyetler götüren Osmanlılar, orada yaşayanların kalp ve vicdanlarını da fethetmişler ve bu sayede birçok insanın Müslüman olmasına vesile olmuşlardır. Issız sahraları ve geçit vermez çölleri aşarak eşsiz bir medeniyet vücuda getiren, cehalet ve zulûmat dikenlerini ortadan kaldırarak yerine, marifet ve adalet çiçekleri eken ecdadımız, başta Bosna Hersek olmak üzere o bölgelerde medrese, camii ve köprü gibi birçok eserler inşa etmişlerdir.

Birinci Cihan Harbinden sonra, o topraklar elimizden çıkmasına rağmen, oralarda yaşayan hâlkın Osmanlıları hâlâ büyük iştihak ve hasretle andıklarını büyük bir memnuniyetle duymaktayız. *Ayrıca Trablusgarp’daki Cezayirliilerin boyunlarına muska diye Osmanlı parası taktıkları bilinen bir hakikattir.*

XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin gelişmesini engellemek için Türk orduları ile savaşmış ve bundan dolayı Katolik Avrupa tarafından kendisine "**Hristiyanlığın şövalyesi**" unvanı verilmiş olan Boğdan Beyi Büyük Stefan ölüm döşeginde,

---

evlatlarına Őu ibretli nasihati yapmıŐtır:

"Belki de yakında himayeye muhtaç olacaksınız. Asla Rus'a yanaŐmayın, onlar, sizi yok ederler. Kendinizi Osmanlılara emanet edin, onlar adil ve merhametlidirler."

Osmanlı devletinde milliyet, cins, zümre yahut din farkı gözetmeden herkesin eŐit olduğu bir adalet anlayıŐı vardır. Bu adaletin sadece insanlara has olmayıp, kurda, kuŐa, toprağa ve suya Őamil bulunduğunu ve bu yüzden; **Osmanlı kanunnamelerinde**

"... ve ayağı yaramaz beygiri iŐletmeyeler. At, katır ve eŐek ayağını gözedeler ve semerin göreler ve ağır yük urmayalar, zira dilsüz canavardurlar, her kangısında eksük bulunur ise sahibine tamam itdüre, eslemeyanı tamam gereği gibi hakkından geline ve hammallar ağır yük urmayalar, mütearef (örf) üzere ola..."

diye hükümler konularak bu meselenin beygirin sakat ayağından eŐeđin semerine kadar gözden uzak tutulmadığı detaylarıyla yazılmıŐtır.

Bizler de o Şanlı ecdadın torunları olarak, Şan ve Şerefle yaŐamak, madden ve manen terakki etmek istiyorsak, onları yücelten ruh ve manayı ferdi ve içtimaî hayatımıza tatbik etmek mecburiyetindeyiz.

Bu vasıflar sayesinde ki, Osmanlılar altı asır boyunca dünyaya hâkim olmuş ve hükmetmişlerdir. Adalet mekânizmasını tam olarak iŐletmişler, bayrağı altındaki muhtelif kavimlerin aralarında adalet ve eŐitlik esaslarını korumaya gayret göstermişlerdir. Bu adalet sayesinde kuvvet ve kudret kazanmışlar, hoşgörüde insanlık âlemine numune olmuşlardır. Osmanlılarda en haşmetli hükümdarlarla en âciz fertlerin, huzur-u mehâkimde müsavi olduğu tarihle sabittir. Onlar bu sayede cihanşümül bir devlet olmuşlardır. Fethettikleri ülkelere sevgi, barıŐ ve huzur götürmüşlerdir. Kur'an-ı Kerim'in,

"Ey iman edenler! Adil Őahitler olarak Allah için hakkı ayakta tutun..."[5](#)

---

ayetini kendilerine rehber etmişler, savaş zamanlarında bile adaletten ayrılmamış, düşmanlarına karşı merhametle davranmışlardır. Bu merhametli davranış sayesinde insanların kalplerinde muhabbete dayalı hâkimiyetlerini devam ettirmişler. Böylece cihanı kucaklayan şevket ve saltanatları bütün haşmet ve şaşaasıyla asırlarca devam etmiştir. Yakın tarihimizde vuku bulan Çanakkale Savaşında âlicenap askerlerimizin kendilerini öldürmeye çalışan düşman askerlerini esir ettiklerinde onlara karşı gösterdikleri muameleler de bunun en büyük şahididir.

Tarih yapraklarını çevirip ibretle atf-ı nazar edersek, ecdadımızın insanlığa ettikleri maddi ve manevi hizmetler ile başta Asya olmak üzere fethettikleri yerleri nizam altına alarak ilim ve marifet ile süslendirdiklerini görürüz.

Osmanlı Kanunnameleri, İslam hukukunun temeline dayanmakla beraber, devletin işlerini tanzim eden bu kanunlar, millî ve manevi esaslar ile beraber yürümüşür.

Mazisi derin, tarihi şanlı ve ihtişamlı ve nice ulvi meziyetlerle dolu olan bu muhteşem devlet-i aliye-yi Osmaniye ile ne kadar iftihar etsek azdır. Burada bir hatıramı nakletmek isterim:

1976 yılında hacca gitmişim. Cidde radyosunda çalışan Avukat Bekir Berk'i ziyaret etmek için, Abdulkadir Badıllı, Ahmet Apay ve Hacı İshak Efendi ile beraber, radyo binasına gittik. Görevliler, Bekir Berk'le görüşebilmemiz için müdür beyden izin almamız gerektiğini söylediler. Biz de izin almak için müdür beyin yanına gittik. Müdür bey bizi içeri buyur etti ve ziyaret sebepimizi sordu. Bekir Bey'i görmek istediğimizi söyleyince hemen Bekir Bey'e haber gönderdi. Uzun bir muhabbetten sonra konuştuğumuz mevzu gereği müdür bey, Fatih Sultan Mehmed'i medh ü sena ettikten sonra şöyle dedi:

*"İslamiyet her ne kadar Mekke ve Medine'de nazil oldu ise de onun dünyaya yayılmasını, layıkıyla, sizin ecdadınız yaptı. Böylece Peygamber Efendimizin (sav.) **'Elbette İstanbul fethedilecektir. Onu fetheden kumandan ne güzel kumandan ve onu fetheden asker ne güzel asker.'** müjdesine sizin ecdadınız mazhar oldu."*

Ertesi gün Hacı İshak Efendi ile beraber Arafat'a gitmek üzere bir taksiye bindik. Ben taksi şoförüne iltifat için; *"Siz Araplar vaktiyle dünyanın efendisi idiniz."* dedim. Şoför benim bu sözlerime itiraz ederek celalli bir şekilde şöyle dedi:

"Hayır hayır! Asıl efendi ilim, irfan ve adaletleriyle İslamiyet'e büyük hizmetler yapan ve onun ulvi hakikatlerini dünyanın dört bir yanına götüren sizin ecdadınızdır." Şoförün bu sözlerinden ziyâdesiyle memnun ve mesrur oldum ve yanımda bulunan Hacı İshak Efendi'ye dönerek şöyle dedim: *"Dikkat ettiniz mi makam sahibi olanı da şoförü de aynı şeyi söylüyor."*

Evet, ilim ve irfanlarıyla insanlık âlemini ihya ve irşat ederek insanları derin gaflet uykusundan uyandıran ve cihanda ebede kadar sönmeyecek bir şule-i marifet yakan *Geylaniler, Şah-ı Nakşibendiler, Yesevîler, Gazalîler, Rufailer, Taftazanîler, Mevlânalar ve Fahreddin Razîler* de Osmanlı devletinin manevi teşekkülünde rehber aldığı müstesna şahsiyetlerdir. İla-yı Kelimetullah gibi mukaddes bir dava uğruna büyük bir aşk ve şevkle meydanı mübarezeeye atılan *Saltuk Beyler, Baburşahlar, Tuğrul Beyler, Gündüz Alpler, Alparslanlar ve Harzemşahlar* gibi nice cihanbaha kahramanlar Türkistan'ın yâdigâridirlar.

Hem, İslamiyet'i hakkıyla ders veren, insanları cehaletin taassubundan kurtaran, hurafatın karanlık gecelerinden, ilim ve irfan sabahına çıkararak Anadolu'yu harekete getiren ve bereketlendiren Horasan er ve erenleri ve Maverâünnehir uleması o bereketli toprakların meyvesidir.

Milletini evc-i kemalâta, fazilet ve marifete îsal etmiş, parlaklıkta güneşe rekabet edecek kadar fûyuzat-ı ilahiyeye mazhar olmuş ve âlemin gıpta ve hayranlıkla taktir ettiği bu müstesna şahsiyetler, bu nevvar dimağlar ve ateşin ruhlı kahramanlar kıyamete kadar şayan-ı takdir ve hürmetle yâd edilecektir.

Hem yine irfan âleminde derin izler bırakan, âlem-i insaniyete şerefler bahşeden, ruhlarda ve fikirlerde büyük tesirler bırakan o Semerkânt ariflerinin, Buhara mürşitlerinin, Belh mutasavvıflarının medreselerinde, tekkelerinde ve zaviyelerinde nice müstesna şahsiyetler yetişmiş ve bunlar Osmanlı'nın ruhunda derin izler bırakmışlardır.

Evet, yukarıda zikredilen kişilerin izinden giden ecdadımız büyük bir şevk ile Kur'an'a sarılmış, din-i İslam'ı akıl ve mantığın mizanıyla tetkik ve tahkik etmişlerdir. Onlar İslam dininin bütün beşeri hayır ve saadete, vahdet ve uhuvvete davet eden bir din-i fitri ve umumî olduğunu yakinen anlamışlar, vifak ve ittihadı, nezahet ve nezafeti, hürriyet ve adaleti, şefkat ve merhameti, mürüvvet ve ihsanı onda görmüşler ve bu sayede nice fütuhatlar yapmışlardır.

Eğer bizler de ecdadımız gibi İslamiyet'in kudsi ve ulvi hakikatlerini dünyanın dört bir yanına yaymak istiyor ve bu mukaddes vazifeyi hakkıyla ifa etmek istiyorsak, Kur'an'ın hükümlerini ve sünnet-i seniyyeyi ferdi ve içtimaî hayatımıza hâkim kılmamız lazımdır.

Hidayet ufkundan doğup dalalet ve sefahat karanlığını aydınlatan güneş gibi, Osmanlılar da adalet, şefkat ve merhamet gibi ulvi meziyetleriyle zulüm karanlıklarını izale ettiler. İşte o zaman ikbal sabahının ilk huzmeleri, devlet hilalinin ilk ışıkları cihanı kapladı. Zaman da onların sayesinde bereketlendi ve parladı. Başta Osman Bey olmak üzere Osmanlı soyunun yıldızlarla süslü kubbesinde, cihanı aydınlatan bu güneş nice ülkeleri iman, ahlak, fazilet ve adalet ile ziyalandırdı. Hakkı koruyan ve dinin ulvi hakikatlerini kendilerine rehber edinen Osmanlı padişahları, fethettikleri yerlerde güven ve adaletin temsilcisi oldular ve zulmün ve fenalıkların kapısına kilit vurdular. Dinin ve imanın saf akçelerini, irfanın parlak incilerini,

---

insanlık âlemine kazandırmak için asırlarca cihat ettiler.

Osmanlı padişahları ki, cihanı koruyan adaleti kendilerine gaye edinmiş ve bu sayede huzur ve güveni sağlamışlardır. Zira onlar, adalet güllerini her dem taze tutmuşlardır. Şeriatın parlak pınarı onların gayretleri sayesinde asırlarca şarıl şarıl akmıştır. İslam'ın sağlam kalesinde gedik ve delikler açılmasına fırsat vermemişler, onu sağlam bir şekilde korumayı başarmışlardır. Sancakları üzerine;

“Zafer ve yardım ancak Azîz ve Hakîm olan Allah katındandır.”

ayetini yazmışlardır. Zafer ayetleriyle süslü olan bu sancak, cihanın birçok yerinde asırlarca şan ve şerefle dalgalanmıştır. Takva ve istikametle süslenen hilafet ve saltanatları, adalet güneşiyle ışılandırılmıştır. Onların adalet rüzgârları cihanı kaplamış ve kerem çeşmeleri insanlık için emel pınarları olmuştur. Marifet güneşi, onların gönül bahçesini güllük ve gülistanlık etmişti. Vakar, azim, sebat, sabır, celadet, cesaret, şecaat ve marifet gibi ulvi cevherler onlarda cem olmuştur.

Bütün bu saltanat ve ihtişama rağmen, her şeyden ibret ve hisse almasını bilen padişahlar, bu fani dünyanın geçici güzelliklerine aldanmadılar. Her doğuşun arkasından bir batışın, her yücelikten sonra bir çöküşün olacağını çok iyi idrak ettiler.

Osmanlı sultanlarının her birisi yapmış oldukları maddi ve manevi hizmetleri yanında birçok meziyetler ile de gelecek nesillere örnek olacak müstesna şahsiyetlerdir. Evet, Sultan Bayezit-i Veli'nin salahat ve takvası, Murat Hüdavendigâr'ın şecaati ve ince basireti, Şark ve Garb'ın hükümdarlarına ve prenslerine istinadgâh noktası olan Kanuni Sultan Süleyman'ın dünyaya parmak ısırtan fütuhâtı, daha yirmi yaşlarında iken İstanbul'u fethederek Hz. Peygamber'in (sav.) hadisine mazhar olan Fatih Sultan Mehmed'in kahramanlığı ve Sultan Abdulhamid'in siyasi dehası. Onları hayırla yâd etmek, insani ve vicdani bir vazifedir.

Cenab-ı Hak cümlesinin kabrini pür nur eylesin ve onları cenneti âlâda cemetsin!
Âmin...

Dipnotlar:

[1 Nursi, B.S. Mektubat.](#)

[2 Maide Suresi, 5/54.](#)

[3 Herbert Adams Gibbons, **Osmanlı İmparatorluğunun Kuruluşu** \(Çev. Bülent Arı\), İstanbul 1998.](#)

[4 Bernard Lewis, **Modern Türkiye'nin Doğuşu** \(Çev: Metin Kıratlı\) , V. Baskı, Ankara 1993.](#)

---

[5](#) *Nisa Suresi, 4/135.*